

Нека овај закасни превод интервјуа из 1999. – из времена најжешћих НАТО бомбардовања Србије – послужи српској јавности за боље упознавање гледишта и мисли истакнутог српског књижевника и овогодишњег добитника доживотне Националне пензије Владе Србије.

(Холандски дневни лист Trouw, 28.04.1999)

„Уопште не схватам мој народ“, каже Бора Ћосић, један од најважнијих и најчитанијих романописаца Србије. Он од 1992. живи у својевољно изабраном избеглиштву у Берлину. Разговор је о “великом самозаваравању“, о Косовском миту и о НАТО бомбардовању.

Србија... Благо лице се грчи, сјајне очи се одједном замрачују:

Бора Ћосић: „Ако на телевизији видим како НАТО бомбе падају, муче ме супротстављене емоције. Сада разумем кроз шта су пролазили писци као Томас Ман, Стефан Хајм и Бертолд Брехт. Избегли у САД од нациста, морали су одатле да гледају како градови њихове младости изгарају као буктиње под теписима бомби које су њихови амерички домаћини бацали широм Немачке. И тада, као и сада, то је служило морално оправданом циљу: обарању диктатуре. Али, у Хамбургу, Берлину и Келну нису гинули само целати. Гинула су и деца и други невини. То се исто данас догађа у Србији. Зато, не очекујте да ћу тапшати код експлозија крстарећих ракета, мада страховито мрзим Милошевића.“

Почео је као авангардистички необузданко – његов први роман је Тито 1955. забранио – Бора Ћосић је данас један од најважнијих писаца Србије. Сваки школарац познаје његове књиге, као што су “Кућа лопова“ (1956) и “Како су нам поправљали клавир“ (1968). А онај ко је прочитао збирку есеја „Барокно око (1997) у немачком преводу, разуме и зашто.

Ћосић живи у Берлину од 1992, у својевољно изабраном избеглиштву. Као протест

против “српске агресије“ у Босни. У свом комфорном стану у четврти Шарлотенбург, у атмосфери обележеној књигама и модерном уметношћу, горко-кисело закључује:

Бора Ћосић: „Ја сам отелотворење једине преостале српске опозиције“.

Ви нисте сасвим сами. У међувремену је 27 српских интелектуалаца подигло свој глас. Чак и Драшковић гунђа.

Бора Ћосић: „Али нико од њих нема храбрости да јасно каже шта је проблем: Милошевић. И све док то не учиниш, његов положај остаје неприкосновен. Он се и још из једног разлога неће због тога узнемиравати. То 27-ро не представља никога осим себе. Иза њих не стоји никакав покрет. Она права, политичка опозиција, своју душу продала је ђаволу.“

Људи као потпредседник владе Вук Драшковић и Зоран Ћинђић, који су пре две године водили отпор Милошевићу, сада су још већи националисти него и сам председник. Јесте ли чули једног од те двојице госпде да протестује против Милошевићеве тежње за Великом Србијом? Напротив, срж њихове критике је била баш да он не дела довољно ефикасно.

И сада је Драшковићев протест инспирисан прагматизмом.“

А остали део интелигенције?

Бора Ћосић: „Она се одала инфантилном патриотизму, хода са стрељачким метама на грудима. А, што је још и горе, потпаљују чак и децу. Српски народ се понаша као колективна Медеја која жртвује сопствену децу. Док Милошевић није још дуго био на власти, јавила се преко Радио Београда једна дама и казала да ни њен муж нема ништа против ако она своје тело понуди за уживање `великом вођи нације`. Тада си то још могао да отпишеш као изоловани случај психонеурозе. Али, данас су му се, као у некој колективној хипнози, сви покорно предали. То није успело чак ни Титу. Ја више нимало на разумем мој народ.“

Да ли је то толико чудно? Милошевић сада удара на повређене нерве помоћу систематског подсећања на легендарни Бој на Косову, против надирућих Турака, 28. јуна 1389. и подвлачењем да мала, храбра, невина Србија `као и тако често у својој историји` сада поново, сасвим сама мора да се одупре надмоћној сили.

Бора Ћосић: „Тако је. Испада да су чак и моји најкритичнији пријатељи осетљиви на то. Један рођак, који се међу првима придружио Титовим партизанима ми је телефоном казао: `Сасвим као и Другом светском рату, поново смо сами. А овога пута су нас и Руси оставили на цедилу`. Није уопште размишљао о стварним узроцима те изолације. А режим се добро чува да га – као и осталих седам милиона Срба не пробуди из тог сна.“

Откуд потиче та идеја Давида и Голијата?

Бора Ћосић: „То је мешавина маније величине и комплекса ниже вредности. Они се чешће срећу код малих народа који током своје историје морају да се боре против већих и моћнијих нација. Дубоко у срцу знамо да никада нисмо били тако храбри и морални како сами себе заваравамо. Тако су и наше вође колаборирале са Турцима, а југословенска партизанска борба је била најжешћа ван Србије. То схватање води дотле да је много Срба више заинтересовано за митове него за историјске чињенице. Ублажујемо бол својих пораза тиме што из све снаге вичемо да ниједан победник никада није успео да нам отме душе. Што се тога тиче, личимо на Јевреје - на један народ, који баш као и ми мисли да га је Бог изабрао пре него друге и да живи у једној светој земљи.“

Запад је дуго наивно гутао тај српски мит.

Бора Ћосић: „А додавао ми је и многе. Као например непобедивост српског војника. Та суманута идеја игра улогу и сада у дискусији око ангажовања сувоземних снага НАТО-а.“

У чувеној српској балади `Кнежева вечера` описује се оброк светог кнеза Лазара и дванаесторице његових витезова у предвечерје Битке на Косову. То је алузија на Тајну вечеру. Да ли је то начин на који многи Срби себе виде? Као један народ који својом самопожртвованом патњом спасава хришћанску Европу од греха невере

(ислама) и неморала (америчког начина живота)?

Бора Ћосић: „Ипак сумњам да се сваки Србин увек тако осећа. Али, то му се у сваком случају намеће од стране његових политичких, интелектуалних и верских вођа. А у тренуцима какав је овај сада, то има ефекта. Цело становништво је у грчу скоро хистеричне помисли о жртви: онај `зли` Запад тежи уништењу српског народа, који опет, невин пати.“

Чудно – овако верски обојене емоције у нацији која припада најбезбожнијима на Балкану?

Бора Ћосић: „У свести, религија већ дуго не игра главну улогу. Али, у подсвести нације је ипак преостало нешто. И то се сада види око Косова. Већина Срба тамо није ногом крочила и сматра га за најдубљу провинцију (`tiefste Provinz`). Али, када патријарх Павле о Косову говори као о `светом средишту Србије које зато никада нећемо препустити` нема никога да му противуречи. Чак напротив. Слушам људе који се обично позивају на свој разум, како одједном кажу: `Да препустим Косово? Питај ме боље да препустим срце`.

Шта то у вама изазива?

Бора Ћосић: „Ништа. Косово је парче земљишта. Земљиште је неутралан појам. Квалификације као `свето` и `историјско` су глупости. Мислите ли да земљиште Косова зна ко по њему хода? Да каже: `Не могу ми по леђима ходати Албанци, него само Срби`“.

Ако говориш о кнезу Лазару, онда - према легенди говориш о кнезу који је добровољно изабрао пораз, како би дошао до удела у царству небескоме. Лежи ли у томе срж самозаваравана Срба: да су се у одлучујућим тренуцима прошлости увек залагали за морално исправну ствар, а да при том нису о свом телу и имању водили рачуна?

Бора Ћосић: „Тиме што себе видимо као хероје и жртве историје Европе, чинимо да смо

Пише: Бора Ћосић
среда, 13 јануар 2010 03:03

недостижни за било какву критику. И сада српски становници мини-Југославије затварају очи на чињеницу да су сами на себе навукли `небески суд`. Срби се кажњавају зато што су мирне душе посматрали како су њихова солдатека уз мафијаше – Милошевићеве сараднике спаљивали села Хрватске, убијали децу по улицама Сарајева, хладнокрвно убијали муслиманске мушкарце у Сребреници, силовали жене Вуковара, а то исто понављају на Косову. Сада, када са сваком крстарећом ракетом стиже рачун за то, нација урличући протестује и изиграва невинашца у односу на `криминални Запад`.

Тај мит о патњи невине Србије је током протеклих петнаест до двадесет година била стално понављана тематика у написима истакнути српских романописаца, историчара, богослова и филозофа. Зато је наступило време, како кажу националистички књижевници као Добрица Ћосић, да се освете понижења и да јој се у региону васпостави њена средњевековна позиција моћи.

Слободан Милошевић је то вешто искористио 1989. Заменом потпуно отрцаног марксизма једним за то подешеним обликом национализма, он је добро увидео осећања у народу и вешто их употребио. Развио је српску варијанту нацистичке теорије о крви и тлу (Blut und Boden-theorie) и витлао је народу мамцем (кобасицом пред очима) једне хомогене Велике Србије, где ће као најважнија кохезиона средства служити етничка припадност, језик и религија. Како би се тај сан остварио, етнички се чисти све што се не уклапа у тај калуп хомогености. Тако је било у Босни, тако је сада на Косову.“

И то са великом суровошћу – по аналогiji на познату поему `Горски вијенац` (1847) црногорског принца-поете Петра Његоша, кога и Срби сматрају својим највећим песником. Он прославља како су православни хришћани извршили брутално масовно убиство исламизираниог словенског становништва. Не мислите ли да овај, у Србији веома популарни, први извештај о једном етничком чишћењу није она врста инспирације на основу које настају нова нечовештва?

Бора Ћосић: „Тешко је рећи. Ипак знам да је злочинац какав је Жељко Ражнатовић (Аркан) који је са својом паравојном разбојничком дружином одговоран за злочине у Босни, а вероватно и на Косову – један од Његошевих обожавалаца. А види се да он није и једини у чијем срцу почињу да се ковитлају мрачне емоције при читању Његошевог описа етничког чишћења које служи као крвава крстионица која води васпостављању Србије као најмоћније нације региона. Крвопролиће, као посвећење потребно за духовну и телесну народну благодат је у мојој земљи старинска традиција.“

У историјским романима потпредседника владе Драшковића стално се враћа бодеж Милоша Обилића, српског племића који је после битке на Косову убио победничког султана Мурата I. Тај бодеж код Драшковића има улогу метафоре за историјско непријатељство између Срба и не-Словена (читај: Запада). Да ли то непријатељство стварно постоји?

Бора Ћосић: „Једино у Милошевићевом пропагандном апарату и у конзервативним круговима око Православне цркве, који се на тај начин постављају углавном према ватиканској конкуренцији. Али, у градовима као Београд, Нови Сад и Ниш, интелигенција од давнина одржава тесне везе са својим духовним сродницима у Паризу, Берлину, Бечу и Прагу. Тврдње да је Србија увек стојала леђима окренута осталом делу Европе је најобичније фалсификовање историје.“

Разговарао Тон Крајнен (Ton Crijnen)

(С холандског превео **Василије Клефтакис**)